Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXX № 18 (3533) Варшава, 4 травня 2025 року, Ціна / Cena 7 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

ZLUBACZOWA.PL
TWÓJ PORTAL INFORMACYJNY

Strona główna Informacje Sport Kontakt

Podmieniono tablicę na pomniku UPA w Monasterzu. Sprawą zajmuje się policja

Wydarzenia / 22 kwiecień 2025

Скріншот з сайту zlubaczowa.pl

Чергова невипадкова провокація на Монастирі. с. 2

Стан меншинних місць пам'яті потребує повної діагностики. с. 3

Тарасові Шевченку потрібний захист… не вперше. с. 8

ISSN 027-8254 18
9 770027 825252

eprasa.pl 9e2e947b32

ТЕМА НОМЕРА

Павло ЛОЗА

Чергова невипадкова провокація на Монастирі

На горі Монастир біля села Верхрата у Підкарпатському воєводстві невідомий підмінив пам'ятну таблицю на могилі, де поховані члени українського підпілля, які загинули в бою з НКВС у довколишніх лісах 2-3 березня 1945 року. Підміну виявлено за два дні до початку в Україні ексгумацій жертв Волинської трагедії в селі Пужники, котрі розпочалися 24 квітня.

Про інцидент на Монастирі повідомив 22 квітня регіональний портал zlubaczowa.pl, що, крім інформації, помістив фото таблиці. Текст на ній кардинально відрізняється від вказаного на могилі з 2020 року.

«Братська могила українців, учасників УПА, відповідальних за терор і геноцид проти беззахисного польського, українського та єврейського населення. Господи Боже, помилуй їх і не зарахуй їм тих жахливих вчинків, які вони вчинили проти своїх братів. „Прощення означає не забуття, а зцілення болю"», – так звучить новий напис.

До того ж на пам'ятному хресті замість тризуба з'явився хрест.

Як передає регіональний портал, любачівська поліція розшукує винуватця вандалізму, а справу контролює прокуратура.

«Поліціянти виїхали на місце події та провели всі необхідні заходи, серед яких – огляд місця події та фотодокументація. Наразі проводять заходи щодо встановлення осіб, причетних до внесення змін», – цитує слова Мажени Мрочковської, речниці повітової комендатури поліції в Любачеві, портал zlubaczowa.pl.

Спільна позиція

Реакції на вандалізм не треба було довго чекати. Зокрема, спільну заяву опублікували міністерства культури Польщі та України.

«Рішуче засуджуємо акт вандалізму, вчинений проти одного з українських місць пам'яті у Польщі. Незаконно встановлені написи й знаки мають бути невідкладно усунуті», – написали міністр культури України Микола Точицький та міністерка культури й національної спадщини Польщі Ганна Врублевська.

У спільній заяві вказано, що злочинець є провокатором, який обслуговує російські інтереси і «має на меті зашкодити конструктивному діалогу, що останніми місяцями триває між двома країнами».

«Підтверджуємо, що ми продовжуватимемо працювати над зміцненням нашого стратегічного партнерства і розв'язанням існуючих проблемних питань шляхом діалогу і взаєморозуміння. Всі акти вандалізму щодо місць пам'яті та поховань розслідуються відповідними службами», – йдеться в заяві польського й українського міністрів.

Про провокації та спробу зірвати діалог заявив на своїй сторінці у фейсбуці й колишній голова Українського інституту національної пам'яті Антон Дробович.

«З українського боку все зроблено для відновлення нормальних відносин в темах меморіальних, тепер всі погляди на Польщу. Яка реакція буде на цей черговий акт вандалізму та самочинне переписування надгробків й історії? Чи мають наші сусіди спроможність навести нарешті лад в цьому питанні, чи це буде чергове „позичання очей у Сірка"?» – написав колишній очільник УІНП, який сподівається на «проведення всіх запланованих робіт, збереження холодної голови й аналіз конкретних вчинків польської влади».

«Це, вочевидь, є маркерна ситуація, що покаже не тільки дипломатичну мудрість сторін, але й продемонструє реальну етичність та доброчесність поза політичними гаслами», – написав Антон Дробович.

Дошку знищили не вперше

У зв'язку з початком російської агресії в Криму та Донецькій і Луганській областях посилилася активність кремлівської пропаганди й антиукраїнські провокації, зокрема в Польщі. З 2014 року було пошкоджено кільканадцять місць пам'яті – хрести, могили, пам'ятники. Деякі – більше ніж один раз.

Увічнення на Монастирі частково було знищено в липні 2015 року. Невідомі злочинці розтрощили гранітну плиту з переліком похованих там 62 осіб, а хрест на пам'ятнику пофарбували в біло-червоний колір.

На початку січня 2020 року стався черговий акт вандалізму – табличку з прізвищами та іменами загиблих (без зазначення формування чи військової символіки) розбили на частини та разом із традиційними українськими рушниками, вивішеними на горі 11 листопада 2019 року польськими та українськими активістами, вкинули в одну з ям на території колишнього греко-католицького монастиря.

У 2018 році посол України в Польщі Андрій Дещиця звернувся до польської влади з проханням відновити могилу. Голос у справі увічнення взяв теж тодішній голова Українського інституту національної пам'яті Антон Дробович.

27 січня 2020 року, під час свого візиту до Польщі, президент України Володимир Зеленський на брифінгу з польським президентом Анджеєм Дудою заявив, що польська сторона відновить пошкоджений меморіал на горі Монастир та візьме його під свій захист.

У жовтні 2020 року, напередодні офіційного візиту Анджея Дуди до Києва, на могилі дійсно було встановлено нову таблицю з написом: «Братська могила українців, які загинули в битві з радянським НКВС (NKWD) у монастирських лісах вночі з 2 на 3 березня 1945 р.». Проте без імен та прізвищ загиблих.

Слід додати, що це увічнення є законним. Його створено в результаті діалогу Ради охорони пам'яті боротьби і мучеництва (РОПБіМ) із представниками Об'єднання українців у Польщі та Всесвітнього об'єднання солдатів Армії Крайової (Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej). Інформація про це розміщена на сайті Інституту національної пам'яті Польщі: «У червні 1995 року секретар Ради охорони пам'яті боротьби та мучеництва Анджей Пшевознік уклав договір з Об'єднанням українців у Польщі, який став підставою для легалізації пам'ятника, встановленого незаконно у 1993 році».

На могилі містився напис «Загинули в боротьбі за Україну» та були розміщені імена, прізвища, дати народження похованих без зазначення жодних військових звань чи символіки. ●

eprasa.pl 9e2e947b32

Григорій СПОДАРИК
Фото ілюстративне, автор – Павло Лоза

Стан меншинних місць пам'яті потребує повної діагностики

Сеймова комісія у справах нацменшин розглянула інформацію від міністра культури та національної спадщини про вшанування меншинних місць пам'яті. Її представив віцеміністр Мацей Врубель. Під час засідання лідери меншин вказали на низку недоліків та необхідність більш комплексного підходу до цих питань.

Заступник міністра Мацей Врубель підкреслив, що вшанування місць пам'яті меншин розглядається на рівних правах з іншими й фінансується в рамах програм міністерства. Він зазначив: опіку над військовими могилами та кладовищами здійснює державна адміністрація, а символічні пам'ятки перебувають у компетенції органів місцевого самоврядування. Згідно із «Законом про місцеве самоврядування» саме влада на місцях відповідає за створення та утримання таких місць.

На думку багатьох учасників дискусії, ця схема не завжди реалізується на практиці. Про це говорив, зокрема, Григорій Купріянович – співголова Спільної комісії уряду та національних й етнічних меншин, представник української громади. Він наголосив, що в деяких випадках питання про вшанування пам'яті слід вважати фундаментальним.

«Це, звісно, могили, місця масових вбивств, військові та цивільні поховання, а також символічні пам'ятки. Проблема в тому, що ми насправді не маємо повної інформації про них, а також про труднощі, з якими стикаються окремі меншини під час їхнього створення», – зазначив українець. Він також підкреслив, що представлена інформація стосується лише діяльності самого міністерства, але не охоплює ситуацій, у яких воно не бере участі.

«Потрібен повний звіт і діагностика пам'яток меншин. Такий документ має бути підготовлений спільно з меншинами, центральною владою та органами місцевого самоврядування, – закликав Григорій Купріянович, звернувши увагу на суттєві прогалини у випадку української громади. – У міністерській інформації майже не згадується українська меншина, хоч є багато пам'яток, які її стосуються».

Він нагадав також про хвилю актів вандалізму щодо українських пам'ятників після 2014 року. На його думку, слід також пам'ятати про табір у Явожні, де утримували українців, репресованих під час і після акції «Вісла». Ще одна проблема, яку він порушив, – це відсутність української меншини в міжурядових переговорах між Польщею та Україною щодо вшанування пам'яті.

«На жаль, представники української меншини, громадяни Республіки Польща, часто взагалі не брали участі в цих переговорах», – сказав він. Григорій Купріянович також наголосив, що громаду не запрошують на перемовини щодо актуальної теми ексгумацій.

«Здається, було б важливо також почути думку української меншини про ці питання», – зазначив співголова комісії.

У дискусії взяла участь Александра Янус із фонду «Забуті», яка порушила питання невшанованих місць поховань жертв Голокосту.

«За оцінками дослідників, таких місць – приблизно 1500, а ми за 10 років виявили 300 і позначили близько 100», – розповіла вона. Представниця фонду підкреслила відсутність системного підходу та однакового ставлення до таких місць у різних воєводствах. Своєю чергою Реміґіуш Сосновський з Єврейської релігійної громади у Варшаві звернув увагу, що у випадках єврейських пам'яток релігійні та ритуальні аспекти часто ігнорують.

«Бувало, що нас ставили в роль статистів без можливості впливу на сценарій урочистостей чи зміст меморіальних дощок», – сказав представник єврейської громади. Він навів приклад Венґрова, де без дозволу збудували автостоянку на території єврейського кладовища всупереч рішенню воєводського реставратора пам'яток.

Слово взяла й Маріола Абкович – голова Союзу караїмів у Польщі та уповноважена нижньосілезького воєводи у справах меншин. Вона звернула увагу на те, що в урядовому повідомленні відсутня згадка про багато місць поховань у Нижній Сілезії, про які відомство було поінформоване. Зокрема, це військовий цвинтар у Наділіцах і братська могила в'язнів Ґросс-Розен у Каменній Ґурі. Стан збереження цього місця дуже незадовільний, а саме: місце не позначене. Там, на території колишнього єврейського кладовища, кілька років тому було несанкціоновано встановлено хрест і проводять католицькі богослужіння.

«Однак це місце залишається єврейським цвинтарем, і має бути вшанована пам'ять тих, хто там похований», – наголосила Маріола Абкович.

Коментуючи згадані проблеми, віцеміністр Мацей Врубель визнав, що не всі органи місцевого самоврядування зацікавлені в позначенні кладовищ меншин. Щодо звіту Найвищої контрольної палати (NIK) від 2019 року представник уряду зазначив, що робота над його черговим випуском триває, і закликав подавати зауваження до міністерства, які будуть передані до NIK. У відповідь на запитання Григорія Купріяновича про акти вандалізму він підкреслив, що на сьогодні такі випадки стосуються переважно кладовищ радянських солдатів. Від 2023 року й до цього часу нападів було приблизно 45. ●

eprasa.pl 9e2e947b32

Фестиваль документального кіно знову завітає в Перемишль

До Перемишля повертається фестиваль документального кіно «WATCH DOCS». 16-18 травня його 23-тя едиція пройде в Народному домі на вулиці Костюшка 5.

Крім унікальної добірки документальних фільмів про права людини, у програмі заплановані розмови, зустрічі тощо.

«Ми ще не розкриваємо всіх деталей, але можемо пообіцяти одне – буде насичено, цікаво й дуже актуально. Записуйте дати, запрошуйте друзів», – організатори заохочують прийти на кінопокази та зустрічі, вхід на які безплатний.

Більше деталей та програму шукайте на фейсбук-сторінці (Narodnyj Dim – Dom Ukraiński).

«WATCH DOCS» проходить уже 23-й раз. Це міжнародний фестиваль документального кіно про права людини, на якому щороку можна побачити кількадесят кінопрем'єр і взяти участь у зустрічах із визнаними у світі авторами документального кіно. За останні роки на ньому презентовано кілька стрічок, де головними героями були Україна та українці. Варто зазначити, що це найстаріший кінофестиваль документального кіно, який проходить у Варшаві, а після – мандрує іншими містами Польщі.

У Перемишлі, як у попередні роки, співорганізатором події є перемиське Об'єднання українців у Польщі.

Музей лемківської культури в Зиндрановій відновлює діяльність

Музей лемківської культури, який розташований на південному сході Польщі в селі Зиндранова (Підкарпатське воєводство), знову відкритий для відвідувачів. Про це інституція повідомила на своїй сторінці у фейсбуці. Гості можуть навідатись до музею вже від 1 травня.

Протягом травня-вересня музей буде відкритий для відвідувачів щоденно, крім понеділків та державних свят. Працюватиме він з 9:00 до 17:00.

Ситуація, коли музей був зачинений для гостей у першому кварталі року, стається не вперше. Так було в 2019, 2023 і 2024 роках. У січні цього року Товариство розвитку Музею лемківської культури (Towarzystwo na Rzecz Rozwoju Muzeum Kultury Łemkowskiej) повідомило, що музей буде закритий від лютого, оскільки ґрантодавець суттєво скоротив фінансування, подане в заявці товариства. Через це установа змогла відновити свою роботу тільки з травня.

Серед завдань, які організація виконуватиме у 2025 році, згадано діяльність та утримання музею, організацію фестивалю «Од Русаль до Яна» та діяльність кімнати єврейських сімей у Зиндрановій.

Нагадаємо, що Музей лемківської культури в Зиндрановій був заснований у 1968 році завдяки зусиллям корінного мешканця села Теодора Ґоча. Теперішнім його керівником є син засновника – Богдан Ґоч. Серед експонатів музею – меблі, господарське знаряддя, народний одяг, колекція військових предметів часів I та II Світових воєн тощо. Проте основна діяльність установи спрямована на захист і збереження для майбутніх поколінь матеріальної та духовної культури лемків і Лемківщини.

Посол Василь Боднар представив потреби гуртка ОУП на зустрічі в Катовицях

23 квітня надзвичайний та повноважний посол України в Польщі Василь Боднар провів зустріч з очільником міста Катовиці Марціном Крупою. Як повідомлено на фейсбук-сторінці посольства, до розмови долучились генеральний консул України в Кракові В'ячеслав Войнаровський та інші дипломати консульства, а також заступник голови катовицького гуртка ОУП Петро Кормило.

Під час бесіди обговорювали важливі питання теперішньої геополітичної ситуації та глобальної турбулентності в міжнародних відносинах, шляхи взаємодії органів місцевого самоврядування двох країн для надання дієвої допомоги містам і регіонам України, особливо зараз. Було згадано також про польсько-українське співробітництво, зокрема щодо проведення у Сілезькому воєводстві на системній основі реабілітаційних поїздок для українських воїнів і членів їхніх сімей та родин загиблих захисників України. Користуючись нагодою, посол також звернувся до мера Катовиць з проханням посприяти у забезпеченні приміщення для катовицького гуртка Об'єднання українців у Польщі.

У нещодавній розмові для нашого тижневика голова гуртка Іван Зрада повідомив, що ОУП у Катовицях працює сьогодні без власної домівки. Досі міська влада на запитання діячів Об'єднання відповідала, що в них нема відповідного місця, яке вони могли б виділити для діяльності організації.

Нова передвеликодня традиція в Ольштині

13 квітня у парафіяльній залі греко-католицької церкви в Ольштині відбувся Великодній ярмарок. Там можна було придбати святкові прикраси та вироби: від мальовничо прикрашених великодніх яєць, виробів народних промислів до традиційної випічки. Під час заходу було оголошено результати конкурсу писанок «В писанки не одна назва» (Pisanka nie jedno ma imię).

У конкурсі, який ініціювала Анна Фаранчук, взяли участь не лише учасники майстер-класів із писанкарства, а й художники з усієї Польщі. Це був перший конкурс писанок, організований у греко-католицькій парафії в Ольштині. Імовірно, він стане щорічною подією.

Також під час ярмарку відбувалися музичні виступи. Відвідувачі мали можливість почути, зокрема, українські пісні у виконанні лірника Сергія Петриченка та молодої співачки Олени Гнатюк з Оструди.

eprasa.pl 9e2e947b32

У Томашеві залишиться вулиця імені Зенона Яхимка «Віктора»

11 квітня міська рада Томашева-Люблінського ухвалила рішення відхилити заяву про зміну в місті назви вулиці Зенона Яхимка «Віктора».

«Ніякого обговорення не було. Депутати проголосували одностайно, всі присутні на сесії депутати проголосували за збереження назви вулиці Зенона Яхимка „Віктора"», – написав на своїй фейсбук-сторінці доктор Григорій Купріянович, голова Українського товариства у Любліні, який повідомив про засідання ради.

«За» висловилося 12 депутатів. Троє були відсутні на засіданні.

Капітан Зенон Яхимек, псевдонім «Віктор», був одним із командирів наступу Армії Крайової та селянських батальйонів на Сагринь 10 березня 1944 року й навколишні українські села, внаслідок чого загинули сотні українських жителів. «Віктор», котрий тоді командував підрозділом АК в Томашівському повіті, разом з очільником селянських батальйонів Станіславом Басаєм, псевдонім «Рись», є відповідальними за вбивства лише протягом кількох днів понад 2 тисяч цивільних українців Грубешівщини.

Нагадаємо, що це не перша спроба змінити назву вулиці Зенона Яхимка «Віктора» в Томашеві-Люблінському.

У листопаді 2018 року привернути увагу громадськості до цих фактів намагалися «Громадяни РП» (Obywatele RP).

Тоді учасники цього суспільного руху назвали вшанування в публічному просторі осіб, які відповідають за злочини проти мирного українського населення, «ударом у гідність людей пограниччя».

В опублікованому листі-зверненні «Громадяни РП» стверджували, що відділи Яхимка і Басая несуть відповідальність за смерть приблизно 2200 місцевих мешканців-українців.

На початку лютого 2019 року міська рада Томашева-Люблінського відхилила клопотання «Громадян РП» про зміну теперішньої назви вулиці.

На сесії ради бургомістр Войцех Жуковський говорив, що хотів би, щоб молодь, присутня в сесійній залі, не мала враження, що постать Зенона «Віктора» Яхимка будить якісь сумніви.

«Він був солдатом польського підпілля, героєм, який захищав польських громадян. Особливо від нападів банд УПА. Яхимек – герой, пам'ять і репутацію якого ми захистимо», – зазначив Войцех Жуковський, котрий уже четверту каденцію є бургомістром Томашева.

Томашів-Люблінський сьогодні залишається єдиним містом у Польщі, де існує вулиця імені Зенона Яхимка «Віктора».

Фото з фейсбук-сторінки Григорія Купріяновича

Перше широке видання про україномовне письменство Підляшшя

8 квітня в Міській публічній бібліотеці імені доктора Тадеуша Раковецького в Гайнівці на Підляшші відбулася презентація антології україномовного письменства Підляшшя «Країна свойого слова». Про подію повідомлено на фейсбук-сторінці Підляського наукового інституту (ПНІ), який організував зустріч.

Антологія є першим виданням, котре широко і комплексно представляє літературну творчість Підляшшя, створену українською мовою як літературною, так і місцевими підляськими українськими говірками. До збірки увійшли також твори мешканців Гайнівського повіту, котрі пишуть українською мовою.

Автором збірки є довголітній дописувач матеріалів для «Нашого слова» Юрій Гаврилюк (на фото праворуч). Історик і публіцист під час презентації виступив з лекцією «Творчість підляськими говірками української мови на терені Гайнівського повіту». Зустріч повів Юрій Плева, один з авторів літературних творів, уміщених в антології. На презентації були також присутні інші письменники, твори яких увійшли до видання.

Фото з фейсбук-сторінки ПНІ

Волонтерський рух з Кракова підтримує українців у потребі

Волонтерський рух з Кракова «Step by Step in Kraków» у співпраці з польським фондом «Людина людині» реалізує гуманітарну ініціативу «Step by Step: у підтримці громад».

Метою цієї ініціативи є надання адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам, багатодітним родинам, сім'ям загиблих військовослужбовців, а також підтримка освітніх і соціальних закладів у громадах, які цього потребують.

Цьогоріч у березні-квітні реалізовано першу доставку у володимирську громаду (Волинська область) і вже отримано нові звернення від родин, котрим необхідна підтримка. На цьому етапі волонтери активно формують наступну партію допомоги.

Рух «Step by Step in Kraków» був створений за участі українських активістів. Ініціатива відкрита для кожного, хто хоче допомогти. Більше інформації – на фейсбук-сторінці руху (Step by Step in Kraków).

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 9e2e947b32

Валерія ГУРЖИЙ
Фото з архіву героя статті

Медик «Азову»: «У якийсь момент я перестав романтизувати війну»

«Рекфус» у цивільному житті працював барменом, займався спортом, страйкболом, моделінгом та не мав жодного стосунку до війська. У 2022 році планував відкрити власний бар, підписання паперів було заплановано на 24 лютого. Цього не сталося через велику війну.

Життя після 24 лютого та шлях до «Азову»

На початку повномасштабного вторгнення хлопець опинився у Львові, де займався волонтерством – до церкви звозили гуманітарну допомогу, потім її відправляли у Київ, Харків та інші міста. Згодом долучився до місцевої територіальної оборони та ходив з нею у патрулі.

Його мама та сестра не встигли виїхати з Бучі, що під Києвом, їх евакуювали тільки 9 березня.

«Їх виводили колоною під прицілом, вони переступали через снаряди і трупи, – згадує «Рекфус». – Тоді старші люди пішли домовлятися з росіянами, аби вивести жінок, людей з інвалідністю та дітей з міста. Місцеві розповідали, що було декілька видів окупантів. Перші – солдати, які виконують накази і їм не цікаві цивільні, вони виконують роботу без власних забаганок. Це ворог, але цивільне населення йому не цікаве. А були ще мародери та садисти. Місцеві домовлялися з солдатами, а по дорозі зустрічали снайперів-садистів, які намагалися щось зробити, лякали».

Після евакуації хлопець побіжно зустрівся у Львові з матір'ю та сестрою, звідки ті одразу поїхали до Польщі. З того часу він декілька років їх не бачив.

А «Рекфус» вирушив до Києва. Там він зустрівся з друзями та зв'язався з батьком, який вже був у війську, коли почалася війна, а зараз якраз обороняв столицю. Хлопець почав їздити на позиції та возити допомогу. Пригадує, що тоді можна було легко під'їхати у визначене місце, бо ще не було дронів, як це є зараз. Після визволення Бучі, Ірпеня, Ворзеля та інших раніше окупованих росіянами міст Київщини став їздити і туди з гуманітарною допомогою. Тоді ж «Рекфус» вирішив доєднатися до війська. Хотів служити у підрозділі разом з батьком, але там не виявилося вільних місць.

Але згодом знайшовся інший шлях. На початку літа хлопець зустрівся з товаришем, який одразу долучився до «ССО Азов» (нині Третя штурмова бригада – прим. авт.).

«Я зідзвонився з рекрутинговим центром „ССО Азову" та прийшов до них. Потім розпочався двотижневий відбір. Вранці прийшло 50 людей, вечері нас залишилося 15, через два тижні – вже 12, через місяць – 8. Ми так і продовжили служити, але, на жаль, декого вже немає серед нас. Весь цей час нас навчали, дали дуже якісну підготовку – від медицини до тактики. Навчання тривало 3 місяці. За той час я освоював спеціалізацію оператора БПЛА. Після трьох місяців навчання ми вирішили з друзями перейти в Полк „Азов" (нині 12-та бригада спеціального призначення „Азов"). Думав, якщо не візьмуть в „Азов", то піду у „Кракен" або 95-ту бригаду», – розповідає військовий.

Бойові дії та реабілітація у госпіталі

Проте «Рекфус» так і не став оператором дрона, адже при оформленні в бригаду йому сказали, що такої вакансії немає, а наразі шукають медика і стрільця. Медиком хотів бути його товариш, тому «Рекфус» вирішив стати стрільцем. А через кілька днів повідомили, що ще є вакансія кулеметника, її й зайняв товариш військового, а «Рекфус» став медиком взводу, а зараз він ще й санінструктор – медик батареї.

У рамках ротацій військовий був біля Серебрянського лісу (Луганська область), на Торецькому напрямі, біля Нью-Йорку (Донецька область) та на інших напрямках.

«У якийсь момент після великої кількості поранених я перестав це романтизувати, почав по-іншому на все дивитися. Вбивати ворога – це правильно, бо він ворог, який прийшов нас вбивати і грабувати, але рятувати життя своїх – це цінніше. І зараз це відчуття є. Буває, потрапляє до тебе поранений у важкому стані, але після 30 хвилин чаклування над ним бачиш, як його стан поліпшується. Він вже посміхається, розмовляє. В його очах не тільки страх, біль і адреналін, але й посмішка, надія. Всі ці емоції та переживання, вони таке світло залишають у тобі. Ти дивишся на людину і отримуєш задоволення від цього, від того, що вона одужує. Коли я опинився в госпіталі на реабілітації і відвідував хлопців, вони радісно зустрічали, дякували, і їхні дружини теж дякували. Це такі емоції, які важко передати», – пригадує «Рекфус».

Він розповідає, що як медик одним із перших дізнається про загибель військових, але не має права про це казати, навіть коли питають близькі. За правилами людині мають подзвонити з військкомату. В «Азові» є багато своїх внутрішніх служб, ці люди спеціально навчені, вони телефонують і повідомляють про смерть, потім підтримують, перенаправляють до інших служб, які допомагають з психологами.

eprasa.pl 9e2e947b32

«У нас сувора заборона повідомляти про загибель раніше за офіційні служби. Були випадки, коли я знав, але не міг нічого сказати. У мене був товариш, він познайомив мене з моєю дружиною – вона сестра його дружини. Коли він загинув, то я про це знав і не міг цього казати, це такі химерні емоції. А бувало й таке, що не медик, а звичайний солдат повідомив про загибель побратима. У нього не було доступу до медичної історії, але він сказав. Того чоловіка вже й „похоронили" у фейсбуці, а він собі сидить навпроти мене. Також у нас є хлопець, думали, що він загинув, але він вижив і вийшов на зв'язок. От уявіть, якщо його товариш, який тримає зв'язок з родиною, дізнався, що він наче загинув, передав цю інформацію його родичам, а через декілька годин стає відомо, що той вижив. Так родичі й серцевий напад можуть отримати. Тоді навіть медики не знали його статус, попередньо вважався загиблим, але без підтвердження», – пояснює «Рекфус».

У госпіталі військовий опинився під кінець свого першого виїзду у кінці 2022 року. Він був у складі добровольчої групи, яка мала закривати зміну на кутовій незручній позиції посеред поля. Треба було по цьому полю перебігти з одного окопу в інший, а у ті дні ворог дуже сильно «накривав» цю локацію.

«Я почув вихід снаряду, зрозумів, що він летить сюди, бо вони цілий день сюди били, і побіг до окопної лінії. Десь 100 метрів треба було бігти, я ще в броні був, з рюкзаком зі зброєю зістрибнув в окоп і травмував спину й коліна – пошкодилися хрящі на колінах. Тому в 2023 році їх прооперували і сказали дбати про коліна, бо далі тільки імплантація колінного суглобу. У 2024-му був на реабілітації – стан колін погіршився, ходив на виїзд з ортезом для фіксації коліна, бо воно вилітало», – ділиться спогадами військовий.

Про зміни в собі і психологічну допомогу

«Рекфус» вирішив піти до психолога після того, як зрозумів, що почав зриватися на свою дружину. Він сприймає психолога як людину, що його підштовхне. Чоловік звик сам себе аналізувати – що він робить, як робить, навіщо і що робить не так. Коли «Рекфус» не може себе проаналізувати, то йде до психолога, який допомагає вийти на необхідний шлях.

«Для реального результату потрібно мати бажання це робити, бути готовим і хотіти побачити результат. Без цього можна не витрачати час. Якщо немає хоч чогось одного, то немає сенсу. Я опинився у ступорі після смерті близької людини, нічого не хотів в плані роботи. До речі, це був саме той етап, коли я перестав романтизувати це все. Я тоді попросив допомоги, заступник командира по роботі з особовим складом батальйону запропонував зустрітись з психологом, він мені тоді допоміг, і я з ним періодично спілкуюся й досі. Якщо говорити про емоційний стан, то цивільне життя і військове – це два різні світи. Там ти живеш по-іншому. На фронті від ракетних атак не так лячно, як вдома. Тут, коли сирена, то розуміння, що звідкись якась біда може влетіти в мене, набагато більше дратує, ніж там. Там – це твоє життя. Там постійно щось літає, вибухає, стріляє. Я це поділив на два стилі життя, мені так легше», – ділиться досвідом медик «Азову».

«Рекфус» каже, що коли приїжджає додому на довгий термін, то перші тижні після фронту йому буває тяжко сприймати багатьох цивільних і те, що відбувається у місті. Під час відпустки у ньому змінюються три стани – агресія, заперечення і прийняття. Перші дні – це агресія на все живе, що рухається, після наступає заперечення того, що взагалі відбувається у цивільному житті, і під кінець відпустки він починає сприймати все «нормально». Взимку у військового була довга відпустка – і лише останні дні він відчував себе добре.

«Зазвичай відпустка – два тижні, під час яких ти агресуєш, заперечуєш, і повертаєшся назад, не вирішивши це питання у місті. Але коли на короткий час приїжджаєш, то все одно насолоджуєшся тим, що ти вдома, з людьми, за якими засумував. Я, коли приїхав, перша емоція була – як круто повернутися додому і як класно, що твоє місто живе. О 7-й вечора у прифронтових містах ліхтарі майже всюди вимикаються, магазини не працюють», – додає військовий.

Родина та як реагують на ротації

Мати «Рекфуса» з сестрою якийсь час жили у Познані, де вона вийшла заміж, почала працювати, а сестра – вчитися у школі.

«Вони змогли пройти цей шлях: від людей, які тікали, до людей, які почали влаштовувати своє життя. З розумінням, що життя не зупиняється, і треба жити далі», – каже військовий.

Вперше за два роки маму і сестру «Рекфус» побачив лише у кінці 2024 року, коли приїхав до Києва у відпустку. Тоді ж познайомив їх і зі своєю дружиною.

«Під час війни відбувається як багато поганого, так і багато хорошого», – констатує «Рекфус».

Незважаючи на рідкі зустрічі, спілкування з рідними військовий підтримує постійно. З мамою переписується по декілька годин на тиждень. З батьком теж – пересилають одне одному меми та розпитують про справи по кілька разів на тиждень. Зідзвонюються раз на декілька тижнів та довго спілкуються. Тато зараз служить у Київській територіальній обороні, його перевели на посаду водія через проблеми зі здоров'ям. А ще вони зустрічаються кожен раз, коли «Рекфус» приїжджає до Києва. Бабусі військовий записує голосові або відеоповідомлення, і вона робить так само вранці і ввечері. А от з дружиною військовий підтримує спілкування 24 години на добу, 7 днів на тиждень. Вона живе у Києві, тож з нею вони бачаться відносно часто.

«Рекфус» каже, що коли треба їхати на ротацію, то в сім'ї про це знають всі – дружина, батько, бабуся, мама та мати одного із загиблих побратимів, яка стала для військового другою мамою. Адже буває таке, що він може бути без зв'язку по 8-9 днів. Також дає контакти когось зі своїх напарників, але з інших точок, адже вони завжди знають ситуацію на всіх своїх позиціях.

«Я за те, щоб краще сказати, що поїхав. Бо виходить, що людина була на зв'язку, нічого не сказала і пропала на 9 днів. Та що завгодно можна собі придумати за цей час. Якщо щось станеться, то воно станеться, але буде гірше, якщо людина не знала. Людина думатиме, як так сталося, що він вчора був на кухні, а сьогодні – у лікарні. Ми не готові до того, що втрачаємо своїх друзів-побратимів, але ми це розуміємо та сприймаємо нормально настільки, наскільки це може бути нормальним. Нормальним для війни, для війська, але не для звичайної людини, особливо, коли йдуть близькі особи. Коли це відбувається взагалі неочікувано, то це набагато гірше, ніж коли людина хоча б розуміє, що військовий у зоні підвищеного ризику», – запевняє медик «Азову».

Після закінчення війни «Рекфус» мріє поїхати у гори, аби відпочити та відновитися, та з'їздити зі своєю дружиною в гості до мами та сестри. ●

eprasa.pl 9e2e947b32

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

Тарасові Шевченку потрібний захист… не вперше

Після регіональних концертів на Вармії та Мазурах, присвячених Тарасу Шевченку, представниця партії «Конфедерація» з Кентшина публічно звинуватила Кобзаря у розпалюванні ворожнечі між поляками та українцями. У відповідь на ситуацію кентшинський гурток Об'єднання українців у Польщі провів засідання й обговорив можливі шляхи дій.

Учасники зустрічі погодилися, що мовчати не можна – громада зобов'язана захистити не лише своє право на культурну ідентичність, але й постать Тараса Шевченка.

«Ми не можемо залишити це без реакції. Якщо промовчимо тепер, то спіраль провокацій тільки накручуватиметься», – наголосив Богуслав Лійка, один з учасників дискусії. Члени гуртка звернули увагу на дуже серйозні наслідки цієї ситуації: страх, зневіра або навіть самоцензура в середовищі місцевих українців.

«Я сам маю десятки дзвінків від старших людей, які прямо кажуть: Не організовуйте більше шевченківських свят", бо бояться провокацій, бояться наслідків», – говорив голова гуртка Андрій Сидор. Він повідомив також, що надходили погрози – словесні й анонімні повідомлення, які змушують людей замислитися, чи варто взагалі проявляти свою українську ідентичність у публічному просторі. Окремі з них отримували навіть працівники Кентшинського центру культури із закидом, що дозволили організувати такий захід у кінотеатрі.

«Це не була політична подія. Це був вірш, пісня, пошана до культури. Але тепер у цьому хтось побачив загрозу – і це показує, наскільки деструктивною є така риторика», – зауважив Андрій Сидор.

Під час засідання згадано також про нещодавню зустріч з бургомістром Кентшина, який висловив обурення ситуацією та запропонував юридичну підтримку. Юристка міста має допомогти підготувати офіційне звернення у відповідні органи, яке стане початком формальної реакції. Позиція гуртка є чіткою – захищати право на свою мову, культуру і героїв. А Тарас Шевченко – не просто поет. Це один зі стовпів української національної ідеї та символ свободи для багатьох народів.

Кентшинська атака на Тараса Шевченка не перша, але так само, як попередні, має політичну мотивацію. Ці дії часто супроводжуються риторикою, спрямованою на посилення напруги між польською більшістю та українською меншиною, залякування громади та дискредитацію її ініціатив. Водночас такі напади мають на меті перешкодити підтримці української діяльності з боку місцевої польської влади. Тому «кентшинська конфедератка» так сильно наголошує, що зали на концерти дали вармінсько-мазурський воєвода та бургомістр Кентшина. Останні, напевно, мають зрозуміти, що, не підтримуючи українців, матимуть більше спокою.

У зв'язку з цим варто згадати, що у 2006 році був осквернений пам'ятник Тарасу Шевченку, розташований біля української школи в Білому Борі. Цей акт вандалізму збігся у часі з підпалом української школи в Бартошицях, що породило підозри про скоординовану антиукраїнську кампанію. Подібні випадки мали місце й у Любліні. У 2012 році присвоєння одному зі скверів імені Тараса Шевченка викликало хвилю протестів. Окремі активісти називали його «натхненником вбивств поляків», посилаючись на фрагменти з «Гайдамаків». Цей же наратив тепер був використаний у Кентшині, й очевидним є те, що він має на меті не лише очорнити постать українського поета, але й створити образ небезпеки вшанування в публічному просторі Польщі будь-чого українського.

Нагадаємо й про скандал навколо назви україномовного польського гурту «Еней». У 2013 році представники праворадикальних середовищ звинуватили музикантів у «прославлянні УПА», стверджуючи, що назва гурту походить від псевдоніма українського повстанця. Насправді ж, як пояснили самі учасники колективу, Еней – це герой «Енеїди» Івана Котляревського, першої української літературної поеми нової доби. Ця атака, подібно як і ті, що спрямовані проти Тараса Шевченка, не стосувалася реальних історичних фактів, а базувалася на спекуляціях та політичному піарі. Варто також вказати на «товариство», в якому виступають «шевченкоборці». У червні 2021 року, напередодні футбольного матчу Данія-росія, було сплюндровано пам'ятник Шевченкові у Копенгагені. Тут Кобзар був розфарбований у російський триколор. На постаменті скульптури можна було побачити написи про те, що Крим належить росії й слова критики щодо НАТО.

***

Помітно, що деяким польським патріотам, хоч вірніше – псевдопатріотам, таке «товариство» зовсім не перешкоджає. Вони також прекрасно розуміють, що на «збиванні антиукраїнської піни» і ексгумаціях – давно відпрацьованих темах – можна здобути трохи політичних балів і підтримки, таких важливих на порозі президентських виборів. Хто ж буде перейматися тим, що якийсь українець у дуже достойному віці знов починає боятися виявляти свою ідентичність? ●

eprasa.pl 9e2e947b32

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

Менше хаосу – більше системної праці

У Варшаві відбулися навчання для представників Об'єднання українців у Польщі (ОУП) про документообіг, формальні вимоги й процес подачі заявок. Захід зібрав близько тридцяти учасників і став частиною ширшої ініціативи Об'єднання щодо посилення роботи організації на місцях.

Голова ОУП Мирослав Скірка підкреслив, що мета цієї події – зробити роботу Об'єднання більш системною.

«Це буде систематично працювати, розвиватися і дозволить людям у регіонах залучати нові проєкти, знаючи, що вони можуть це подолати», – відзначив він.

До тренерської команди вишколу увійшли представники перемиського Народного дому, які мають великий досвід у формалізації та координації проєктної діяльності. Один із них, Михайло Шахмат, наголосив на високому рівні зацікавлення учасників і важливості уніфікації роботи.

«Кожен відділ робить щось по-своєму. Тому ми зустрічаємося сьогодні тут, у Варшаві, щоб уніфікувати деякі процеси, працювати подібно, щоб люди розуміли, у якій системі перебувають, були її частиною», – підкреслив представник НД. За його словами, навчання також мають на меті зменшити навантаження на центральну ланку організації та підвищити відповідальність на місцях, адже від кожного, навіть найменшого гуртка, залежить успішна реалізація проєктів. Перенесення частини відповідальності до регіонів дозволить зміцнити організаційні структури, уникати помилок, котрі можуть виникнути через неузгодженість дій.

«Я дуже задоволений таким мериторичним вишколом. Видно, що тренери займалися багатьма проєктами й джерелами коштів. Це помітно з інформації про створення документів, адміністрування та розрахунок», – розповів Андрій Воробець із Бартошиць. Він переконаний, що чергові навчання можна було б присвятити основам написання проєктів, щоб такі навички отримали члени навіть найменших структур організації.

Андрій Олійник із Кракова й Оксана Ситчик із Лідзбарка-Вармінського додали, що важливою частиною був обмін інформацією та особисті знайомства. Це теж повинно стати корисним у подальшій праці. З практичних речей тренери презентували додаток з управління проєктами та можливість обміну документами у хмарі. Важливою була також інформація про деталі підписання угод із волонтерами чи правові зміни. До того ж багато з наданих практичних знань дозволяють заощаджувати час.

Ігор Сулим з Ельблонґа зауважив, що корисними були, крім суто фінансових і адміністративних питань, також знання про політику зберігання персональних даних чи захисту дітей. Своєю чергою Марія Білас із Сянока підкреслила, що вишкіл особливо корисний для людей, які зараз входять до керівних структур організації на різних рівнях і матимуть справу з бухгалтерією, розрахунками тощо. Водночас вона зазначила, що Сяніцький відділ завжди був дисциплінованим у таких питаннях.

Підсумовуючи результати вишколу, Мирослав Скірка зауважив, що запроваджений механізм навчань має потенціал на майбутнє. Він повинен працювати навіть після травневого з'їзду Об'єднання, де можуть відбутися зміни в керівних органах організації. Варто також наголосити, що участь представників різних регіонів свідчить про потребу й бажання громад працювати, не лише проявляючи ініціативу, але і якісно, з дотриманням усіх формальних вимог. ●

eprasa.pl 9e2e947b32

Оксана ЗАТОРСЬКА
Фото надала авторка статті

Писанкарство Ірини Будзинської – вагомий внесок у нематеріальну спадщину Європи

4 квітня 2025 року в Археолого-історичному музеї в Ельблонзі, у співпраці з Об'єднанням українців у Польщі, відбулося урочисте відкриття виставки «Записані в традиції. Писанки українські Ірини Будзинської» («Zapisane w tradycji. Pisanki ukraińskie Ireny Budzyńskiej»). Захід модерував Мірослав Сєдлєр – директор музею, багаторічний очільник Театру ім. Александра Севрука в Ельблонзі та приятель української громади.

Ірина Будзинська – відома в Ельблонзі особистість. Вона багато років очолювала місцевий відділ ОУП, організовувала Дитячий фестиваль української культури, активно працювала над інтеграцією та вихованням молоді. Кожного року підготовляла поїздки для дітей до України та триденні майстер-класи, які проводяться і донині. З її ініціативи було започатковано партнерство між містами Ельблонґ і Тернопіль. У 2015 році президент Республіки Польща нагородив діячку Срібним Хрестом Заслуги за вагомий внесок у справу української меншини в країні.

Ірина Будзинська (дівоче прізвище – Ващур) народилася на жулавській землі. Її мати родом з Томашівщини (село Мости Малі над Солокією), а батько – з Бережниці Нижньої на Бойківщині. Вона розповіла нам, що писати писанки почала ще в ранньому дитинстві. Писала разом зі своїми батьками, вивчаючи традиції та узори Бойківщини і Надсяння. Цікаво також, що її батько володів особливо складною писанкарською технікою, характерною для його рідного села – Бережниці. Звичайно, передав це вміння своїй доні.

На ельблонзькій виставці можна побачити писанки трипільські, львівські, київські, гуцульські, лемківські. Окрема частина виставки присвячена писанкам, створеним після початку повномасштабної війни росії проти України у 2022 році, – вони показують нам, наскільки творчість та внутрішній стан митця пов'язані між собою. Авторка записала інтенсивні емоції цього періоду на писанках із синьо-жовтими візерунками.

Наступного дня після відкриття виставки відбулися майстер-класи з писанкарства, які провела сама авторка виставки. Мені здавалося, що я досить багато знаю про писанки та цю унікальну традицію, але все-таки фахово подана інформація значно розширила мій світогляд. Читаючи про символіку кольорів і форм, відкриваєш паралельний світ, у якому жили наші предки. Коли розглядаєш симетричні лінії, зооморфні та фітоморфні орнаменти на сферичному яйці, пробуджується уява, нагадує про себе ідея безконечності життя. Кожна писанка – це окремий мікрокосмос, творцем якого є людина. Процес писання – глибоко артистичний і духовний, бо це творення свого особистого оберега.

Пишучи про писанкарство Ірини Будзинської, треба розуміти, наскільки значущою була ця традиція на усій колишній території так званого Закерзоння. Нагадаймо тут хоча би про український музей «Стривігор», який існував до 1945 року у Перемишлі. Саме там зберігалася велика колекція писанок з регіонів Надсяння, Холмщини, Бойківщини, Лемківщини. Так само треба пам'ятати про колишній музей «Лемківщина» з Сянока, для якого Лев Ґец придбав найгарніші писанки з найбільш західної української етнографічної території. Акція «Вісла» та дискримінаційна політика не лише знищила музеї, розпорошила колекції і разом з тим вагому частину української спадщини, але також перервала тяглість традиції, зокрема писанкарської. Після політичної відлиги у 1956 році відбулися спроби її відродження, наприклад, конкурс писанок, організований УСКТ та ОУП у Польщі в Ґожові за ініціативи Михайла Ковальського. Ще один приклад – мистецька діяльність Марії Келечави з Вроцлава, яка володіє технікою розпису, характерною для Лемківщини, звідки походять її предки. Ірина Будзинська – наступна яскрава постать серед українців Польщі, яка продовжує мистецтво писанкарства та вміло його популяризує.

eprasa.pl 9e2e947b32

Цей гарний сімейний досвід, зміцнений талантом, з роками перетворився на велику пасію пані Ірини. Тепер вона передає це ремесло онучці, ділиться своїм вмінням з молоддю. Процес малювання яєць – це для неї щось виняткове. Це час спогадів про «дім», занурення у простір минулого, єднання з родом та народом, поринання у християнську та ще дохристиянську традицію, глибоко вкорінену у наше ДНК. Бо українське писанкарство – це унікальна нематеріальна спадщина європейського рівня, яка охоплює різні виміри свідомості та творчого буття людини. Коли Ірина Будзинська сідає писати писанки, то переживає духовний зв'язок з предками. А для переселених українців цей процес є цілющим – він лікує рани викорінення.

Оглядаючи ельблонзьку виставку, ще раз усвідомлюєш: українська традиція все-таки живе в нас – потрібно лише доторкнутися до неї, і вона спалахує своїм багатством і красою, проникаючи в нашу чутливість, єднаючи далекі часи з теперішнім.

Виставка та майстер-класи викликали велике зацікавлення, особливо серед поляків. Це стало нагодою показати, що українці завжди були частиною польського суспільства і продовжують збагачувати його культуру. Нам здається, що інформація про переселення, про нашу трагічну історію є такою очевидною, що всі знають про специфіку українців на так званих «повернених землях», однак реакції відвідувачів засвідчили, що це не завжди так. Тому варто організовувати й підтримувати подібні заходи, спрямовані на широку аудиторію, а не лише на закрите коло нашої громади.

Виставку «Записані в традиції. Писанки українські Ірини Будзинської» можна відвідати до 6 травня 2025 року в Археолого-історичному музеї в Ельблонзі, за адресою: бульвар Зиґмунта Августа 11. ●

ІНТЕРВ'Ю

Людмила ЛАБОВИЧ
Фото авторки статті

Співає, танцює і декламує

Ніколя Голодок під час сольного виступу на Фестивалі української культури на Підляшші «Підляська осінь» у 2024 році

Майже 520 учнів підляських шкіл отримало стипендії маршалка Підляського воєводства. Серед них є й Ніколя Голодок з українського класу Початкової школи № 4 у Більську-Підляському. Хоч їй усього 13, вона вже має свої досягнення – багато років з успіхом бере участь у конкурсах поезії, танцює, а також співає, зокрема в Українському ансамблі пісні і танцю «Ранок» з Більська-Підляського.

Стипендія від маршалка становить 250 злотих на місяць протягом року. У 2025-му Управління Підляського воєводства виділило понад 1,55 мільйона злотих на підтримку художньо обдарованих учнів. Мета стипендії – допомогти дітям та молоді розвивати свої зацікавлення і таланти, а також обійняти тих учнів, які мають обмежений доступ до культурних цінностей.

– На початок розкажи трохи про себе…

– Мене звати Ніколя Голодок. Я вчуся в шостому класі Початкової школи № 4 імені Адама Міцкевича в Більську-Підляському. Мені 13 років. Від першого класу я вчуся в школі української мови.

– Ти сама родом з Більська-Підляського, а твої батьки? Теж з міста чи з якогось села?

– Мої батьки також з Більська-Підляського, а моя бабуся – з Молочок (село в ґміні Ботьки в Більському повіті, 22 км від Більська-Підляського – прим. авт).

– Говорить бабуся «по-своєму»?

– Так.

12.

eprasa.pl 9e2e947b32

Продовження з 11 сторінки

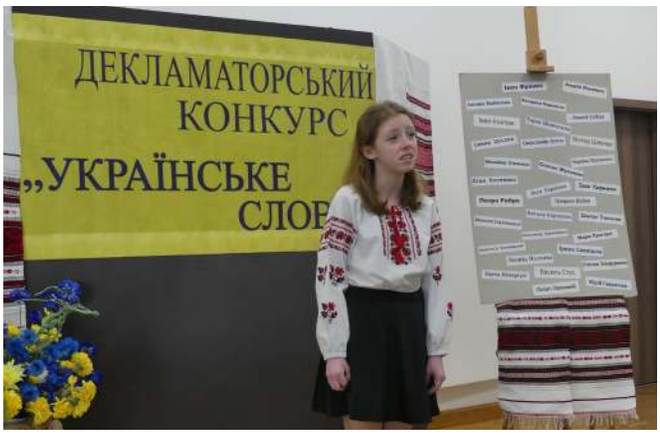

Ніколя Голодок у цьогорічному Воєводському декламаторському конкурсі «Українське слово» зайняла одне з перших місць у своїй віковій категорії

– Ти співаєш і танцюєш в «Ранку». Як так сталося, що ти почала виступати з цим колективом?

– У першому класі пані Еля (Єлизавета Томчук, вчителька української мови та керівниця групи «Ранок» – прим. авт.) сказала, що я можу співати в «Ранку», і я захотіла.

– І теж почала танцювати в першому класі?

– Так.

– Ти кожного року береш участь у декламаторських конкурсах «Українське слово».

– Так, я кожного року виступаю. Люблю виступати з українською поезією, і це добре мені йде.

– Маєш уже свої успіхи. Які?

– Маю перші і другі місця в конкурсах, часом треті – і в вокальних, і декламаторських.

– А в яких вокальних конкурсах береш участь?

– У конкурсі української пісні «З підляської криниці», також у конкурсі колядок «Бог ся рождає, зірка сіяє».

– Ти виступаєш разом з ансамблем і також співаєш соло? Як тобі краще – виступати з цілою групою чи соло?

– Мені ліпше співати соло, бо я можу додати щось од себе до кожної пісні.

– Теж танцюєш. Що більш складніше – співати чи танцювати?

– Якраз для мене найтрудніше танцювати.

– Чому?

– Бо в танцях багато тяжких фігур.

У тріо під час конкурсу українських колядок «Бог ся рождає, зірка сіяє» у 2022 році (Ніколя – перша справа)

– У цьому році ти отримала стипендію маршалка. Хто тебе зголосив?

– Пані Еля сказала, щоб я стартувала. І я погодилася. А тому, що маю багато успіхів, то удалося.

– Ти сподівалася, що отримаєш цю стипендію?

– Так.

– Що в рамках стипендії будеш робити?

– Буду ходити на різні майстер-класи і буду далі розвивати свої вокальні і декламаторські таланти. Я теж планую купити мікрофон, щоби тренуватися двома.

Отримання стипендії коментує Єлизавета Томчук, вчителька української мови та керівниця «Ранку»:

«Дитина, яка зголошується, мусить мати успіхи в конкурсах, найкраще – на міжнародному рівні, але також у загальнопольських і воєводських конкурсах. Тоді є гарантія, що така дитина отримає стипендію. Ніколя є дуже талановитою дівчинкою, яка від першого класу співає і танцює в Українському ансамблі пісні і танцю „Ранок", а також співає в Студії пісні Гайнівського будинку культури в Гайнівці та в хорі в нас у школі. Вона бере участь у багатьох конкурсах як представниця ансамблю „Ранок", представниця нашої школи, а також Гайнівського будинку культури. І тому, що Ніколя не тільки співає, але також гарно декламує і ще й танцює, ми вирішили, що якраз початкова школа, де вона вчиться, виступить з поданням, щоб вона отримала цю артистичну стипендію. І вдалося». ●

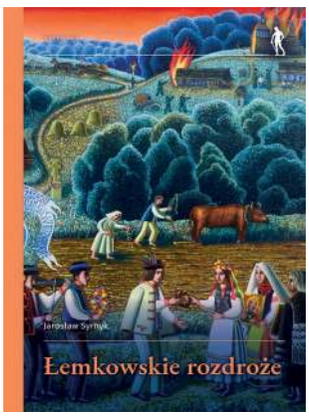

Рекомендуємо придбати книгу професора історії та працівника Інституту етнології та культурної антропології Вроцлавського університету Ярослава Сирника – «Лемківські перехрестя».

У своїй книзі професор взявся за кілька ключових дослідницьких завдань, як-от аналіз впливу подій 40-х років минулого століття на настрої лемків, їхню участь у різних формуваннях і подальшу міфологізацію цих подій.
Історик також розглядає, як цей досвід зараз використовують для створення образу, серед іншого, ідентичності нащадків переселенців з Лемківщини.

Ви можете замовити її у видавництві:
Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Pl. Uniwersytecki 15, 50-137 Wrocław
Та інтернет-книгарні: **тел. 71 375 2809, 518 355 632**

eprasa.pl 9e2e947b32

Проф. Роман ДРОЗД
Фото надав автор статті

Живі в нашій пам'яті – український віртуальний некрополь у Польщі

Проєкт «Живі в нашій пам'яті – український віртуальний некрополь у Польщі» – це ініціатива, спрямована на документування та вшанування могил українців у Польщі. Проєкт зосереджений на інвентаризації та оцифруванні меморіальних місць, пов'язаних з українськими емігрантами, вояками УНР та УГА, представниками української інтелігенції та іншими особами, які мають заслуги перед українським народом. Метою проєкту є створення детальної бази даних, яка дозволить полегшити доступ до історичної інформації та зберегти пам'ять про осіб, які мали значний вплив на суспільно-політичне та культурне життя в Польщі та Україні.

Проєкт був ініційований Українським історичним товариством у Польщі, а його реалізація на початковому етапі була підтримана українськими організаціями, Міністерством закордонних справ України та численними донорами, а також волонтерами. Віртуальний некрополь був натхненний спостереженнями за поступовим зникненням українських місць поховань у Польщі. Багато могил занепадають, а їхній стан погіршується через брак догляду. Деякі цвинтарі та надгробки були зруйновані внаслідок воєнних дій, адміністративних змін або природних ерозійних процесів.

Відсутність єдиного реєстру українських могил ускладнює пошук місць поховань видатних українців. Проєкт вирішує цю проблему шляхом створення бази даних, яка дозволить майбутнім поколінням отримати доступ до детальної інформації про місця поховань та біографії видатних українців.

Проєкт передбачає систематичне документування могил людей, пов'язаних з історією України та її відносинами з Польщею. Кожна особа, внесена до бази даних, має окрему сторінку, яка містить її ім'я, дати народження та смерті, біографію, фотодокументацію надгробка чи цвинтаря з нанесенням на інтерактивну карту (**https://ukrainskanekropolia.org**) польською та українською мовами. На сьогоднішній день нам вдалося ідентифікувати місця поховань близько тисячі осіб. Ми усвідомлюємо, що це невеликий відсоток від усіх поховань у Польщі. Тож попереду ще дуже багато роботи. Сам проєкт отримав дуже позитивний відгук від української громади в Польщі та в Україні і діаспорі.

На сьогоднішній день задокументовані могили воїнів Української Народної Республіки та Галицької Української Армії – борців за незалежність України у 1917-1921 роках, які після поразки у війні знайшли притулок у Польщі і залишилися тут до кінця свого життя. Представники української інтелігенції – науковці, митці, вчителі, журналісти, священнослужителі та громадські діячі, які

Цвинтар в Каліші на вулиці Ґурносльонській

співтворили українське культурне життя в Польщі, а також особи, пов'язані з греко-католицькою та православною релігійними громадами – священнослужителі та лідери релігійних громад, які виконували важливі функції в житті українців, що проживали в Польщі.

Реалізація проекту «Живі в нашій пам'яті», тобто оцифрування українських місць поховань у Польщі, є ключовим елементом у збереженні історичної та культурної спадщини. Це дає можливість зробити історичну інформацію доступною для широкого загалу, зокрема родин похованих, дослідників та любителів історії, захистити пам'ять про видатних українців від забуття, а також підтримати реставраційні ініціативи шляхом підвищення обізнаності громадськості та збору коштів на збереження надгробків.

На жаль, у реалізації проєкту є труднощі. Однією з головних є отримання інформації про місця спочинку видатних людей. На жаль, наші звернення за допомогою до української громади, зокрема до українських шкіл, теренових структур ОУП та духовенства з проханням сфотографувати могилу, часто члена сім'ї, дали мізерні результати. За цих обставин реалізація проєкту лягає на плечі членів Ради проєкту та невеликої кількості волонтерів. Це пов'язано з виїздами на місця, часто у віддалені села, а це, в свою чергу, вимагає коштів, яких не вистачає. Тому ми звертаємося до всіх людей доброї волі з проханням допомогти нам фінансово або сфотографувати могилу на місцевому кладовищі. Якщо ви зацікавлені, будь ласка, зв'яжіться зі мною, а пожертви можна зробити на наступний рахунок:

Ukraińskie Towarzystwo Historyczne w Polsce
Account no.: **36 1440 1387 0000 0000 1310 6525**
BIC (SWIFT): **BPKOPLPW**
IBAN: **PL 36 1440 1387 0000 0000 1310 6525**
Bank code: **BPKOPLPW**
Bank name: **PKO Bank Polski SA**
Tytułem: **«na działalność statutową – żywi w naszej pamięci»**

Проєкт «Живі в нашій пам'яті – український віртуальний некрополь у Польщі» є надзвичайно важливою ініціативою, яка сприяє документуванню та збереженню української спадщини в Польщі. Завдяки сучасним технологіям можна зберегти пам'ять про людей, які мали значний вплив на історію та культуру обох народів. Оцифрування кладовищ та місць поховань не лише сприяє їхньому збереженню, але й дає можливість майбутнім поколінням дізнатися більше про власну історію та зміцнює міжкультурні зв'язки між Польщею та Україною. ●

eprasa.pl 9e2e947b32

ІСТОРІЯ

Юлія КАМІНСЬКА
Фото з Вікіпедії

В душі людини вона бачила вічність

Наша історія і пам'ять береже імена тих, кого не вберегла свого часу державна система. Нині вкотре пересвідчуємось, якою багатогранною і трагічною була доля української інтелігенції. Адже освічені завжди озброєні – знаннями, інтелектом, критичним мисленням. І ця зброя влучає без промаху, тому й зачищала репресивна машина сильних розумом і духом, діючи на випередження.

Доля цієї талановитої вродливої дівчини з Києва не передрікала жодних негараздів, але, на жаль, її постать передає всю гіркоту долі української еліти першої половини XX століття. Вероніка Черняхівська народилася 25 квітня 1900 року в забезпеченій мистецькій родині, де панувала атмосфера вишуканих манер, блискучої освіти та виховання. Батьки дуже любили свою єдину донечку, лагідно називали її Ро, Роня, Ронуся. З дитинства Вероніка захоплювалася грою на фортепіано, багато читала, вивчала іноземні мови, брала участь у театралізованих постановках. Свого славетного дідуся, корифея українського театру, актора і драматурга Михайла Старицького Вероніка пам'ятала (1904 року його не стало). Частими гостями в родині були Микола Лисенко, Леся Українка, Михайло Коцюбинський, Михайло Грушевський, Борис Грінченко, Іван Франко. Її мама – Людмила Старицька-Черняхівська (1868-1941) – відома письменниця та громадська діячка, донька Михайла Старицького, племінниця композитора Миколи Лисенка. Батько – Олександр Григорович Черняхівський (1869-1939) – професор гістології, один із засновників Київського медичного інституту, голова Всеукраїнської спілки лікарів, упорядкував перший «Латино-український анатомічний словник».

Юність, затьмарена горем

Вероніка навчалася у Другій українській гімназії імені Кирило-Мефодіївського братства, яку закінчила із золотою медаллю. У своєму щоденнику вона написала: «Я впевнена, зі мною нічого поганого в житті не станеться». Юна красуня любила життя, і в її життя прийшло кохання – молодий синьоокий артилерист Кость Велігорський. Відтоді всі її думки, мрії та плани були лише про нього і з ним. Але щасливі безтурботні дні заступили страшні сірі реалії революції. Кость пішов добровольцем до лав української армії боротися з більшовиками. Обіцяв писати... Невдовзі Вероніка одержала з фронту дорогоцінного листа, який став оберегом її душі й серця, читала й перечитувала, зберігала його все життя. 1918 рік приніс невимовне горе і сльози... битва під Крутами. В гімназії було припинено навчання – юнаки-гімназисти стали добровольцями студентської сотні та вирушили на свою першу й останню зустріч з більшовицьким військом. Серед загиблих опинилися друзі-однокласники Вероніки. Своїм болем і розпачем ділилася вона зі щоденником: «Каятися, каятися і просити у милосердного Господа захисту і сили пережити це все. От рік революції. (Революція) дала гарні хвилини в перші місяці весни, ну а потім... А хіба можливо забути все пережите од 16 січня до 16 лютого?! Аби тільки не було бомбардувань. Я не можу допустити думки, що прийдеться знову лізти в страшний льох і слухати, як розриваються снаряди. Вічний страх, голод, нудьга».

Вероніка Черняхівська

І тут проступає страшна аналогія з сьогоденням, це суголосся фактів і подій змушує нас вкотре поглянути в дзеркало історії і обережно протерти його від пилу, щоб увиразнити побачене задля наступних поколінь. Неймовірно щемливі рефлексії від моторошних реалій пригнічували й сковували мозок: «Ця смерть таких близьких людей якось не вміщається в свідомості. Був тут, жив, працював – поїхав кудись в пустку і назад привозять скалічений труп. Більш всього мені шкода тих, хто лишається після смерти дорогої людини. Це далеко страшніш. Те, що любив, чим жив, зникло раптом кудись і зникло навіки. Таке невимовне враження могла б зробити на мене тільки смерть мами і Кокі (Костянтина). Я твердо вирішила не покидать маму, коли навіть прийшлось би вмерти. Без мами я не уявляю собі свого життя. Це все одно, що одрізати од мене частину мене самої».

Майже пів року не було звістки від коханого Костянтина Велігорського. Перше серйозне життєве випробування довелось пережити юній дівчині – Костянтин загинув. Почалися роки поневірянь і нестатків. Батько Вероніки разом з медичним інститутом, де працював, переїхав до Кам'янця-Подільського. Невдовзі й Вероніка з мамою переїхали туди. Вона влаштувалась при Директорії перекладачкою текстів різних закордонних видань, також працювала у військовому шпиталі, самостійно опановувала ще й англійську мову, окрім вивчених у гімназії французької, німецької, грецької, латини. Повернувшись до напівзруйнованого Києва, Вероніка вступила до Київського інституту народного господарства (тоді інститут зовнішніх відносин) на економічний факультет. Але інженером-економістом вона не стала, її захопило мовознавство, точніше перекладацька діяльність. Таке сум'яття життєвих обставин стало поштовхом до початку появи перших віршів юної поетеси. 1920 року у київському часописі «Гроно» було надруковано її перший вірш під назвою «17-й рік». Вірші Вероніки Черняхівської безмежно образні, напрочуд тонкі, чуттєві й ліричні. Серед них – «Мати», «Тихокрила ніч спустилася над нами», «Звитяги вигуки. Танок шалений», «Землетрус».

Творчі здобутки і фатальний шлюб

Час справді лікував і потроху загоював душевні рани від пережитих втрат. Вероніка звертала на себе увагу молодих людей, вона була неймовірно привабливою

eprasa.pl 9e2e947b32

зовні, та ще й ерудованою, з хорошими манерами, тонкою та романтичною душею. Серед залицяльників вона обрала поета-аматора Івана Євлашенка, який виявився обмеженим у своїх поглядах і абсолютно далеким від світосприйняття Вероніки. Ось як вона описувала свій стан розгубленості: «Не виню його ні за що – винна я, що зв'язала життя з чужою людиною... Мені краще, щоб мене ображали, ніж самій ображати, і ледве вистачило сили сказати, що ніколи я не вернуся до нього. Безкінечно мені жаль Івана». Їхній шлюб протримався лише 8 місяців. Намагаючись якось дати собі раду після невдалої спроби сімейного життя, Черняхівська заглиблюється у роботу. До 1922 року працювала перекладачкою у Всенародній бібліотеці, потім – у добродійній організації Американська допомогова адміністрація. Працюючи в Народному комісаріаті охорони здоров'я, Вероніка мала можливість виїжджати за кордон. Вона побувала в Німеччині, Італії, Швейцарії. Вже 1923 року харківське видавництво «Книгоспілка» видало книгу Альфонса Доде «Білі гвоздики», яку українською переклала Черняхівська. Видавництво «Сяйво» опублікувало «Місячну долину» Джека Лондона також у перекладі Вероніки, Державне видавництво України опублікувало два романи у її перекладі на українську мову – «Олівер Твіст» Чарльза Дікенса і «Прорість» Еміля Золя.

1926 року Вероніка разом з батьком вирушила до Німеччини. У Берліні вона мала допомагати батькові з перекладами з німецької мови. Тут Черняхівська працювала над вдосконаленням німецької, стала вільною слухачкою Берлінського університету. Ця поїздка радикальним чином змінила долю Вероніки – вона познайомилась із банківським службовцем Теодором Геккеном і одружилася з ним. Але, на жаль, і цьому шлюбу не судилося стати довгим і щасливим, Вероніка обпеклася вдруге. Проживши рік у Берліні з чоловіком, вона повернулася до Києва навесні 1929 року. Оскільки «країна рад» робила все, щоб відмежувати громадян від цивілізованого світу і наглухо закрити залізну завісу, виїжджати з країни ставало дедалі важче і небезпечніше.

Перший арешт – тавро неблагонадійності

У жовтні 1929 року Вероніку заарештували за звинуваченням у приналежності до «Спілки визволення України». Невдовзі і батьки опинилися за ґратами. Відтоді почалася чорна смуга в житті родини. Матір і батька заслали на 6 років до табору у Сталіно (Донецьк). Вероніку відпустили, взявши підписку про невиїзд з Харкова (тоді вона жила у своєї двоюрідної сестри, акторки театру «Березіль» Ірини Стешенко). Ганебні допити у сфабрикованій справі тривали понад сорок днів. Черняхівській запропонували вибір: або виїхати назавжди з СРСР, або залишитись в Україні без права виїзду. Вероніка припустилася фатальної помилки – тієї ж самої, що того ж часу припустився світоч української інтелігенції, педагог з великої літери, видавець, письменник Антін Крушельницький, повіривши підлій і цинічній більшовицькій владі та її псевдоукраїнізації. Вони обрали тодішню Україну.

Вероніка Черняхівська мала нерозривний, дуже теплий і по-справжньому родинний зв'язок з батьками. Коли маму і тата заарештували, донька регулярно носила їм передачі, не доїдаючи сама, піклувалася, аби дістати їм найкращі ласощі. Збереглися щемливі, сповнені безмежної любові рядки з листів, надісланих Веронікою мамі: «Без тебе, матусю, буйний вітер віє, без тебе, матусю, сонечко не гріє... Я дуже рада, що Ти за мене радієш, але сама я радію за себе дуже мало. Що мені воля без Тебе й без тата? Я собі добре уявляю, як Ти сидиш скорчившись на твердому ліжку, нахмуривши носика. Може, тобі, мамочко, подушку передати? Я це обов'язково зроблю, – тільки напиши... А що ти собі купуєш на 40 коп. в день? Яблука чи повидло? Я тобі передаю сьогодні кращого чаю... Мені обіцяли дозволити побачення з таточком. Це його дуже потішає. Тато зовсім посивів, ну, зовсім білий. Я йому принесла гостинців, але він попросив нічого не купувати».

Вероніка Черняхівська в цей період умовної свободи намагалася не коритися, а протистояти долі – багато читала, працювала над перекладами, однак тавро політично неблагонадійної міцно вкорінилося в її репутацію, тож з роботою були великі проблеми. Харчування складалося з хліба і води... І попри такі труднощі й негаразди її душа прагнула бути щасливою. 1936 року Вероніка вийшла заміж втретє – її обранцем став математик Микола Ганжа.

Трагічне безсмертя

Взимку 1938 року зловісна трійка прийшла до квартири Вероніки Черняхівської-Ганжі. Для української інтелігенції сфабрикована справа «Спілки визволення України» закінчилася трагічно. Було засуджено до розстрілу – 15 звинувачених, до концтаборів – 192, вислано за межі України – 87 осіб. Вероніку Олександрівну заарештували як дружину німецького громадянина, звинувативши у зв'язках і шпигунстві на користь Німеччини. Далі були допити й тортури, яких Вероніка не змогла витримати ані психологічно, ані фізично. 22 вересня 1938 року її розстріляли і разом з іншими закатованими ув'язненими українцями вивезли до братської могили у Биківнянському лісі під Києвом.

Трагічно закінчилося й життя батьків Вероніки – Людмили Михайлівни та Олександра Григоровича. Їм було повідомлено про те, що доньку засудили на 10 років таборів. 1939 року 70-річний батько помер від безнадійного горя. 72-річна мати відчайдушно намагалася відшукати доньку і зустрітися з нею. Вона знайшла список жіночих колоній і почала надсилати туди продуктові посилки, навіть їздила за хибними адресами, писала незліченну кількість листів до Сталіна, Берії, Калініна, Хрущова з проханнями і благаннями повідомити бодай щось про долю доньки, вона чіплялася за будь-які найтонші ниточки надії, але все було марно. Донька корифея українського театру Миколи Старицького померла дорогою на чергове заслання до Казахстану, так і не дізнавшись страшної правди про свою доньку.

Вероніка, Ро, Рона, Ронуся, зрубана гілка роду Старицьких. Вона не була мужнім борцем за ідею, вона не мала залізного характеру й незламної волі. Вона була взірцем і уособленням жіночності, високої духовності й культури, тонкого смаку і гарних манер. Але для «країни рад» це було свідченням зла. Так легко понівечити, пошматувати, зрештою зламати вразливе, тендітне, крихке життя. «Яке щастя, що на світі лишається мистецтво, що хоч воно дає можливість забути весь гидкий сум сучасного життя... У літературі, в мистецтві, в усьому старе оджиає свій вік, робиться нікому не потрібним, хіба що якийсь аматор ним зацікавиться. І тільки в душі людини, в людині взагалі – не в ученому або герої – я бачу Вічність».

Вивчаймо уроки нашої історії і бережімо пам'ять про безсмертних. ●

eprasa.pl 9e2e947b32

Михав ТРОХАНОВСКІ
Фото надав автор статті

Родовід владики Томи Полянского

Тома Полянскі били перемишльским греко-католицким владиком в роках 1860-1867, першим руснаком на перемишльскі столиці. Векшист жерел подає, же владика гродилися в 1796 р. (ридше подавани єст рік 1794), в селі Бортне, в Горлицким повіті. З ментрики народжиня виходит, же владика Тома гродилися 15-го жовтня 1794 р., в селі Преґоніна, сусіднім селі до Бортного. (Liber Metrices Natorum pagi Przegonina scan 23 – szukajwarchiwach.gov.pl).

Няньо владики, тиж Тома Полянскі, жили в роках 1745-1834, стали єґомосьцьом в 1778 р. Били парохом в Преґоніні, в роках 1779-1794. До парохії в Преґоніні ішло втовди тиж село Бодаки. Од року 1793, о. Тома били ривночасно тиж парохом в Бортним, де дотля парохом били о. Петро Борисевич (жили в роках 1746-1792). В 1794 р. тоти села злучено в єдну парохію з осідком в Бортним. Єґомосьць Тома перенеслися з Преґоніни (з початку мешкали в тим селі під нр. 17, а по 1785 р. під нр. 19) до Бортного, хибаль в 1795 р.

В векшости наших парохій, ментрикальни книги розпочинаются од яри 1784 р., а копії книг взагалі роблено лем од 1784 р., зато думав-єм юж, же не буде як найти інформацию з якого села походит рид владики Томи. Недавно смотрив-єм, на стороні ґенетеки, за Полянскима записанима в ментриках найдавніжше, і взрив-єм, же єст *Tomasz Polański* в 1778 р., в Сьляхтові. Ту-єм протріщив, бо дизрив-єм, же сут зосканувани ориґінальни ментрикальни книги шлюбів парохії Сьляхтова од 1768 р. Того не било в сканах перемишльского паньствового архіву, до котрих і так якиса рука зробила неприступ од 1-го стичня 2024. Тлумачат, же била слаба якіст сканив і одсилают на сайт szukajwarchiwach. А якіст сканив била гин ліпша як сьйайдив на стороні, до котрой одсилают і скорше може било дашто найти. Трафялися гин тиж скани ориґіналів ментрикальних книг, котри зачиналися пару років пред 1784 р., але било то лем з пару парохій. Зо Сьляхтови не било.

Понад пят років тому, пречитав-єм в книжці Степана Шаха «Між Сяном і Дунайцем», же старолемківскі сьвященичи рид Полянских походит зо села Поляни коло Ґрибова. Втішила ня тота інформация, але тиж здивувала, бо якоси нихто о тим не ґадав, не писав. А претіж наши Поляни били селом з невельком кількостьом мешканців. В році 1785 в селі било немало, як на тамти часи, бо 305 душ (вшитки то греко-католики), але в сусіднім Бересті жило втовди 485 греко-католиків і пятьох жидив. То до Береста, по смерти єґомосьця Тадея Левицкого (1746-1786) – остатнього пароха лем в Бересті, перенеслися єґомосьць Семан Олесневич (1755-1801), котри били остатнім парохом в Полянах. В Полянах мешкали дотля в хижи нр. 31, разом з дякоучительом Ваньом Жеґестовским і його родином. Потим о. С. Олесневич стали першим парохом в Бересті і Полянах. Так постала береска парохія, в яку ішли села Берест і Поляни. В інших селах, сусідніх до Полян, кількіст греко-католиків в 1785 р. виносила: во Фльорінці – 745, в Брунарах – 550, в Сьніниці – 520, в Чирні – 503, в Перунці – 360, в Камяні – 410.

Знав-єм од давна, же Полянски били шолтисами в ґрибівских Полянах, аджеж не мав-єм о них дуже інформаций. Зо старих шлідив по Полянских памятав-єм, іщи з маленьства, народню ікону з Полян. Створила єй Маріна Дудзянка Полянска в році 1700. Єст то ікона сьв. Юрия цмокоборця, виконана на дошці, для одпущиня грихів. В Полянах, в церкви, єст ікона з 1729 р., створена іщи до старой церкви, збудуваной в тим селі в XVII віці. Тоту ікону до церкви в Полянах дав зробити Афтанас Полянскі зо свойом женом Марийом. Єст на ні напис: *Сей образ дал зробити раб Божий Афанасій Полянскій із малжонков своіов Марйов за спасеніє і отпущеніє ґріхов і за преставшіся родичов своіх.* Афанасій міг бити втовди ґвастителем шолтиства в Полянах.

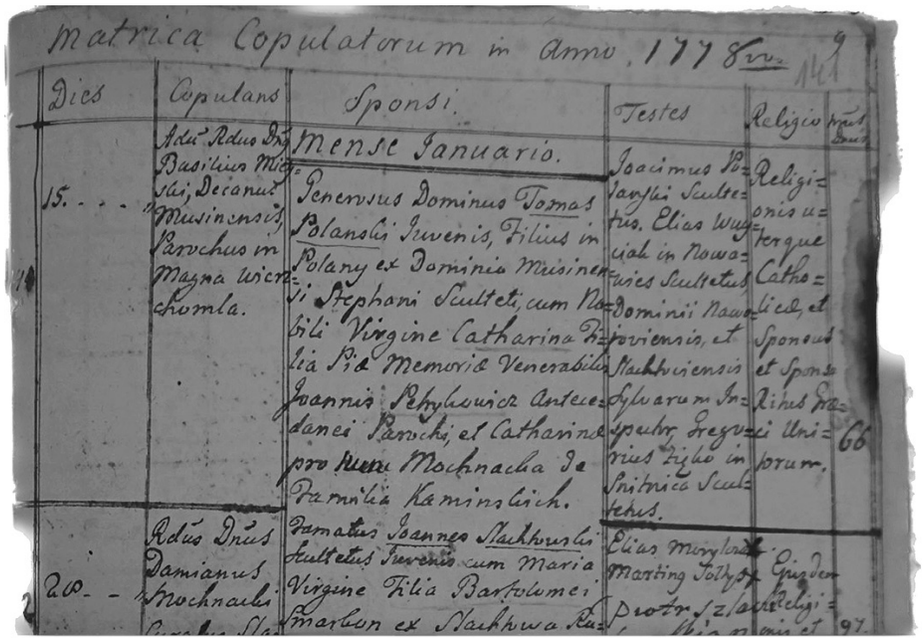
Matrica Copulatorum in anno 1778

Dies	Copulans	Sponsi.	Testes	Religio
		Mense Januario.		
15.	Adm Rdus Dñus Basilius Mi[illegible]ski, Decanus Musinensis, Parochus in Magna Wicz[illegible] Choml[illegible]	Venerabilis Dominus Tomas Polanski Juvenis, Filius in Polany ex Dominia Musinen[illegible] et Stephani Sculteti cum Na[illegible]bili Virgine Catharina F[illegible]lia Pia Memoria Venerabilis Joannis Petrykowicz Antece[illegible]danei Panichi, et Catharinae pro tunc Mochnacha de Familia Kaminskich.	Joachimus Po[illegible]ianski Sculte[illegible]tus. Elias Wy[illegible]ciak in Nowa[illegible]ries Sculletus Dominii Nawo[illegible]joviensis, et Nadbrzeznensis Sylvarum In[illegible]spektr Regnzzi Uni[illegible]rius Tyiko in [illegible]brum, Snitnica Sculletus.	Religi[illegible]onis u[illegible]terque Catho[illegible]licae, et Sponsus et Sponsa Ritus Ru[illegible] 66
20.	Rdus Dñus Damianus Mochnacki	Damianus Joannes Nadbrzeski Sculletus Jurensis cum Maria Virgine Filia Bartolomei Markon ex Nadbrzeza Ru[illegible]	Elias Marykowski Martinus Tolty[illegible] Guzden Piotr Sz[illegible]	Religi[illegible] et 97

Мало єст згадок о релігійним житю, в давних віках, в селі Поляни. Село в 1637 р., краківскі бискуп прилучили до греко-католицкой парохії в Камяні. В 1667 р. збудувано в Полянах церков. А з року 1732 єст інформация, же Євдокія – полянска поповичка била в Камяні нонашком на ксті Насьці, дівки Йоана Прислопского - поповича камянского і його жени Маріни.

В 1788 р., в йосифінскі кадастральни реєстр занесено, на території пізніжшой Лемківщини, 14 родин Полянских. Найвеце з них мешкало в ґрибівских Полянах, бо аж 6 родин. По дві з тих родин Полянских мешкали втовди в

eprasa.pl 9e2e947b32

Крільові Руські і Воловцю, а по єдні родині в Порозніку, Чорним, Жидівским і Должиці. Полянски в Полянах мешкали в тамтим часі в хижах о нумерах: 2 (од 1913 р. Митро Дзьобко), 3, 4 (од 1882 р. Данько Трохановскі), 5, 7, 8, 9.

В роках 1828-1939, в перемишльскі греко-католицкі єпархиї, служило 35-ох єґомосьців Полянских. З них кількох било неженатих, а серед них єден василян. Глядав-єм, в копіях ментрикальних книг села Поляни, Полянских, гроджених недовго по 1783 році, котри стали пізніжше єґомосьцями. Штирйох Полянских не било в копіях ментрикальних книг, а в шестьох припадках не било копій книг з конкретних років. Нашов-єм єдного. Можливе, же вече єґомосьців гродилося в Полянах пред роком 1784. Ваньо Полянскі (1793-1854), син шолтиса Василя і Анни з Криницких, гродилися в Полянах нр. 4. Били єґомосьцьом во Фельштині (тепер село Скелівка), в Старосамбірским повіті. Од 1840 р. били тиж старосільским деканом, а віцедеканом били юж в 1824 р. Їх і Єви з Мишковских гербу Ястребец син, Тома Полянскі (1822 -1886) – то єґомосьць і доктор теольогії од 1845 р., в Перемишли проповідник катедральни в роках 1846-1856 і професор семінарії в роках 1846-1849, потим: професор ґімназиї в Перемишли, директор ґімназиї в Самборі, Рящеві, Перемишли; посел до Крайового Сейму Галичини і до Райхсрату Австро-Венґер.

Некотри Полянски – шолтиси в Полянах – женилися з дівками єґомосьців:

– Василь Полянскі (1756-1821) бив мужом Тацки (1774-1814), дівки єґомосьця Петра Глумецкого (1738-1813), пароха в Усти Руским, котри в 1786 р. змінили назвиско на Гумецкі (шолтисом в Перунці бив Василь Гумецкі, може їх брат); по смерти Тацки, Василь Полянскі оженився з Ксеньом Хуйнак (пізніжша версия назвиска Гойнацкі), дівком Ваня з Мухначки Висьньой

– Тевдор Полянскі (1758-1809), син шолтиса Ваня; од 1786 р. муж Настази, дівки єґомосьця Василя Криницкого, пароха Солотвин

А шолтис Грегор Полянскі оженився з Марином Москва зо Сьніниці. Їх дівка Анна вишла за Грегора Мерену з Полян; їх синове: Осиф (гр. 1829), Ваньо (гр. 1840) і Фецьо (гр. 1847) стали єґомосьцями. Од 1831 р., єдним з трйох церковників в Полянах бив Митро Полянскі.

Вертаючи до 1778 р., в тим році в парохії Сьляхтова (ішли до нєй втовди тиж села Явирки, Біла Вода і Чорна Вода) било 38 шлюбів, 28-го жовтня аж 9. Мене найбарже заінтересував такой шлюб з 15-го стичня товдишнього року. То бив шлюб родичив владики Томи. Няньо владики, Тома Полянскі оженився з Катреном Петрикевич (1760-1817), пізніжши запис назвиска Петриковска. Катрена била дівком о. Йоана - пароха Сьляхтови і Катрени (1741-1798) з Камінских. Рид Камінских міг походити зо села Камінка, котре єст за селом Явирки, по другі стороні Карпат. Парох Йоан скоро гмерли, пред 1768 роком, а гдова Катрена вишла за Даміяна Ґарберу Мохнацкого (1742-1804) з Мухначки. Даміян били до смерти парохом в Сьляхтові. Мали діти: Анця (1770 р., гмерла внедовзі); Олексійко (1771 р.); Геля (1773 р., в 1778 р. вишла за Антка Криницкого, пізніжше пароха в Криниці); Василь (1776 р.), Демко (1778-1783). Василь, то може няньо м.ін. знаного Маврикия Мохнацкого.

Далі буде

РЕЦЕНЗІЇ

«Озброєні піснею» – документальний фільм. Режисер: Раян Сміт. Продюсери: Раян Сміт, Наталі Романюк, Дмитро Кожуховський. Композитор: Кадім Тарасов. Виробництво: Кінокомпанія Governor George Pataki, Leadership Center, Concorde Education, Rynos Productions Worldwide, Україна, США. Українська прем'єра: 12 вересня 2024 року. Тривалість: 90 хв.

Дарина ПОПІЛЬ

Незнищенна сила української пісні

13 червня 2024 року на кінофестивалі Трайбека в Нью-Йорку відбулась світова прем'єра українсько-американської документальної кінострічки «Озброєні піснею». Фільм розповідає про українських музикантів під час повномасштабного вторгнення росії в Україну. В Україні стрічку презентували 12 вересня 2024 року.

Ще з часів Помаранчевої революції та Революції Гідності українська культура крокує пліч-о-пліч з українською боротьбою за свободу та незалежність. Хоча насправді так було завжди. Заглушити голос української культури було і є місією ворога. «Розстріляне відродження», наче у страшному сні, повторюється і досі. Але українська історія показує, що відібрати українцям їхні голоси, їхню пісню просто неможливо. Колись творились повстанські пісні, зараз щодня з'являються нові композиції, нова музика, що своїм звучанням підтримують бойовий дух українців.

Фільм «Озброєні піснею» розповідає про українських музикантів та їхню діяльність після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну. Історії всіх виконавців різні, але кожен з них попри все продовжує свою творчу працю, бо розуміє, наскільки важливо саме зараз, щоб українська пісня лунала на весь світ.

Багато українських музикантів опісля 24 лютого 2022 року стали волонтерами, інші пішли воювати, хтось поєднує далі військову діяльність, волонтерську та музичну.

Своїм досвідом на екрані діляться Святослав Вакарчук, Андрій Хливнюк, Світлана Тарабарова, Марко Галаневич (ДахаБраха), Миколай Сєрга, Саша Чемеров, Катерина Поліщук (Пташка), Мойсей Бондаренко та інші.

18.

eprasa.pl 9e2e947b32

Продовження з 17 сторінки

Вражає історія оперного співака Сергія Іванчука, якою ділиться він та його матір Олена Іванчук. Чоловік опісля повномасштабного вторгнення активно ввімкнувся у волонтерські процеси. Під час чергової волонтерської поїздки, перевезення медикаментів машину Сергія обстріляли росіяни. Поранення, яких він зазнав, були неймовірно тяжкими, але герой мужньо доїхав до українського блокпоста. Історія його одужання, бажання далі допомагати, а також повернутись до співу зворушують та захоплюють.

Від розповіді диригента, директора Маріупольської філармонії Василя Крячока по спині бігають мурашки. Музикант чудом врятувався зі вже окупованого Маріуполя. Його сміливість захоплює, адже він не погоджувався на співпрацю з окупантами. Пан Василь пережив страшні події, трагедію Драматичного театру, на його очах знищували місто, культуру, людей. Таке забути неможливо. Диригент продовжує свою діяльність у Києві з іншими біженцями. Вони творять далі музику, бо лише це має сенс. Не здаватись, не дозволити ворогу заглушити, притлумити звучання українських голосів.

Катерина Поліщук «Пташка» розповідає про найважчі дні на Азовсталі. Про те, як іноді пісні були тим єдиним, що рятувало, відволікало, надавало надії та оптимізму.

Миколай Сєрга та Саша Чемеров розповідають про важливий соціальний проєкт «Культурний десант». Співак Коля Сєрга 26 лютого 2022 року доєднався до Збройних сил України в Одеській області, де, власне, створив «Культурний десант». Проєкт об'єднує артистів, музикантів, поетів, композиторів, митців, що мають чітку мету: віддавати свою творчу енергію та настирливо працювати задля покращення ментального здоров'я, психологічного самопочуття та бойового духу українських воїнів. Артисти приїздять до бійців часто у дуже «гарячі» точки і не просто дають концерти, але проводять з бійцями час, спілкуються, тренуються. Намагаються у різні способи додати воїнам позитивного настрою, викликати своїми піснями усмішки на втомлених обличчях.

«Озброєні піснею» – це вдалий мікс не лише зворушливих історій, але радше розповідей про силу українців, про їхнє прагнення попри все берегти рідне, розвивати українську культуру, діяти так, щоб музика була захистом проти ворожої пропаганди і навіть зброєю. У фільмі чуємо багато вдалих фраз, що описують важливість культури зараз.

«З культури починається зріз будь-якого суспільства», «Українська пісня пробуджує в кожному з нас бажання до боротьби», «Краса – це і є сенс життя», «Бажання сильніше неволі» – з кожної цієї думки, що пролунала у фільмі, можна робити мотиваційні стікери та футболки. А проте, «Озброєні піснею» якраз і є демонстрацією того, що мотивації до дій нашим музикантам точно не бракує. Вони вірять у свою справу і вірять в силу пісні.

Андрій Хливнюк, соліст гурту «Бумбокс», віртуозно поєднує професії військовослужбовця та музиканта. Він вважає, що зараз неймовірно важливими є дві ці діяльності. На фронті війна відбувається в один спосіб, у цивільному житті – в інший. Хливнюк старається їздити з концертами, особливо за кордон. Він розказує, що такі концерти – це завжди можливість зібрати кошти на потреби війська, а також дати можливість відчути себе українцями на чужині хоча б на короткий час наче вони вдома. Музика пробуджує у людей прекрасні емоції, навіть у дуже темні часи.

Дуже хочеться, щоб стрічка була доступна до перегляду у різних країнах. Тому що в українців є безліч прикладів, маленьких історій боротьби, які творять загалом потужне протистояння. Серце стискається від гордості та водночас жалю, коли студенти-музиканти у Львові, співаючи на вулиці, збирають гроші для свого улюбленого викладача Олексія Кравчука, заслуженого артиста України. Ці ще зовсім діти прагнуть внести свою лепту, наскільки це можливо задля перемоги України, задля свого наставника, що залишив усе і пішов захищати їх і всіх нас.

«Озброєні піснею» показують великі серця українців, ще більшу віру у перемогу, а також неймовірну обдарованість українців, це все для нашого ворога є більмом в оці. Вони століттями хочуть втоптати у багно українську пісню, музику та культуру, але українці ніколи не здаються, їхні таланти починають сіяти ще яскравіше. Хочеться, аби це неймовірне світло перебороло врешті темряву остаточно. ●

ОГОЛОШЕННЯ

50-й ФЕСТИВАЛЬ УКРАЇНСЬКИХ ДИТЯЧИХ АНСАМБЛІВ КОШАЛІН 2025

відбудеться **31 травня – 1 червня 2025 року** (субота, неділя) в Балтійському драматичному театрі у Кошаліні на вулиці Театральна Площа 1 (Plac Teatralny 1)

Зголошення про участь ансамблів просимо пересилати листом **до 5 травня ц.р.** на адресу:

Związek Ukraińców w Polsce, Zarząd Oddziału w Koszalinie, ul. J. Piłsudskiego 6/1, 75-500 Koszalin

тел.: **94 /342-64-70**, **884-994-009**, **zup_koszalin@wp.pl**

Заохочуємо до участі всі ансамблі, особливо кабаре та інструментальні групи! БЕЗ КАЗОК!

У заяві слід подати: ● назву ансамблю ● місцевість ● ім'я та прізвище керівника, а також його електронну адресу і телефон ● тему, заголовок, час тривання програми, рід виступів (субота – не довше 15 хв.; неділя – 10 хв.) ● кількість виконавців та опікунів (1 на 15 дітей) ● кількість мікрофонів тощо.

Управа відділу ОУП у Кошаліні

Zadanie dofinansowano ze środków Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
Zadanie publiczne jest współfinansowane ze środków Gminy Miasta Koszalina
Zadanie publiczne jest współfinansowane z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego
Zadanie dofinansowano ze środków Budżetu Państwa (Działalność zmierzająca do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości ukraińskiej . * Dziecięce Festiwale i Konkursy)

eprasa.pl 9e2e947b32

Sprzedam dom jednorodzinny w miejscowości Hańczowa, gm. Uście Gorlickie, pow. gorlicki, woj. małopolskie

Powierzchnia całkowita – 220 m kw
Działka o powierzchni – 0.08 ha
Rok budowy – 2011 (oddany do użytku w 2016 roku)
Liczba pokoi – 8 (3 z balkonami)
Liczba łazienek – 3
Liczba garaży – 2
70% mieszkańców miejscowości – Łemkowie.

W najbliższej odległości od domu znajdziesz:
2 km – sklepy, urząd pocztowy, restauracje
2 km – Kościół/Cerkiew w Wysowej-Zdrój
3 km – Park Wodny Wysowa-Zdrój
3,5 km – Ośrodek Uzdrowiskowy
28 km – Krynica-Zdrój
29 km – Gorlice

Kontakt: +17324047616
mirkyr@icloud.com

Відзначення пам'яті видатних постатей українського національного життя Холмщини першої половини XX століття

Антона і Павла Васильчуків

(з нагоди 90-х роковин смерті А. Васильчука та 80-х роковин смерті П. Васильчука)
ХОЛМ, 10 травня 2025 р.

10.00 год. Православне кладовище на вул. Львівській
Панахида за Антона і Павла Васильчуків та покладання квітів на родинній могилі родини Васильчуків.

11.00 год. Холмська публічна бібліотека ім. Марії Пауліни Орсетті у Холмі, вул. Партизанів 40
Науковий симпозіум «Антон і Павло Васильчуки та їхня роль в українському національному житті Холмщини першої половини XX століття».

Знаменитий ювілей 90-річчя відзначає

Галина Паюк

народжена 5 травня 1935 року
в селі Кропивки на Володавщині,
довгі роки активна членкиня української громади
Любліна та вірна місцевої православної парафії,
одна із засновниць нашого Товариства,
а зараз мешканка Варшави.
Бажаємо Вам, пані Галино, міцного здоров'я,
оптимізму, життєвої радості і подальшої великої
активності, а також многая і благая літа!

Головна управа Українського товариства,
друзі і знайомі з Любліна

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 1700 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 9e2e947b32

17–18 maja 2025/**17–18 травня** 2025

57. Dziecięcy Festiwal Kultury Ukraińskiej

57. Дитячий фестиваль української культури

Teatr im. Aleksandra Sewruka w Elblągu, ul. Teatralna 11

17 maja
godz. **10.00**
Koncert 57. Dziecięcego Festiwalu Kultury Ukraińskiej – prezentacja zespołów dziecięcych
godz. **17.30**
„GÓROWO IŁAWECKIE W ELBLĄGU” – koncert – prezentacja artystyczna Zespołu Szkół z Ukraińskim Językiem Nauczania w Górowie Iławeckim

18 maja
godz. **10.30**
Koncert galowy 57. Dziecięcego Festiwalu Kultury Ukraińskiej

17 травня
10.00 год.
Концерт 57. Дитячого фестивалю української культури – презентація дитячих ансамблів
17.30 год.
«ҐУРОВО-ІЛАВЕЦЬКЕ В ЕЛЬБЛОНЗІ» – концерт – художня презентація Комплексу шкіл з українською мовою навчання у Ґурові-Ілавецькому

18 травня
10.30 год.
Гала-концерт 57. Дитячого фестивалю української культури

Organizator: Związek Ukraińców w Polsce Oddział w Elblągu
Організатор: Об’єднання українців у Польщі Відділ в Ельблонзі

Об’єднання українців у Польщі

Dofinansowano ze środków: Budżetu Państwa Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego Miasta Elbląg Powiatu Elbląskiego
Дофінансовано із засобів: Бюджету Держави Самоуправління Вармінсько-Мазурського воєводства Міста Ельблонґ Ельблонзького повіту

Zorganizowano przy współpracy z Teatrem im. Aleksandra Sewruka w Elblągu
Організовано у співпраці з Театром ім. Александра Севрука в Ельблонзі

Patronat medialny/Медіа-патронат

Razem z Tobą dobra strona niepełnosprawnych

Наше Слово

eprasa.pl 9e2e947b32